

شناسایی موانع فرهنگی توسعه علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

عباس قاندامینی هارونی^۱ / حسین جعفری چالشتی^۲ / مجید ماهرانی برزانی^۳ / نازنین صادق زاده^۴

تاریخ دریافت مقاله: خرداد ۹۷ تاریخ پذیرش نهایی: مهر ۹۷

چکیده

هدف این تحقیق تعیین موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال بود. روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال به تعداد ۵۳۶ نفر بودند که از طریق فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد ۲۴۰ نفر به عنوان نمونه از طریق روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای که دارای ۵۴ گویه بود که روایی پرسشنامه‌ها بر اساس روایی محتوایی با استفاده از نظر صاحب‌نظران، صوری بر مبنای دیدگاه تعدادی از جامعه آماری و سازه با روش تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفتند و پس از اصطلاحات لازم روایی مورد تأیید قرار گرفت و از سوی دیگر پایایی پرسش‌نامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳۸ برآورد شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی مشتمل بر از آزمون t تک نمونه‌ای انجام گرفت یافته‌های تحقیق نشان داد که از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال ضعف‌های فرهنگی توسعه علم در دانشگاه در همه ابعاد پنج‌گانه موانع فرهنگی یعنی بعد ارزش‌ها، هنجارها، باورها، هنجارهای سازمانی و نظام اطلاع‌رسانی و در زیر مقایسه‌های این ابعاد در سطح ($p < 0/0001$) و به میزان بالاتر از سطح موثر معرفی شد.

واژگان کلیدی: موانع فرهنگی، ارزش‌ها، هنجارها، باورها، هنجارهای سازمانی، نظام اطلاع‌رسانی.

- ۱- دانشجوی دکتری مدیریت فرهنگی، دانشکده مدیریت، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک: abbasghaedamini2020@gmail.com
- ۲- کارشناسی‌ارشد رشته برنامه‌ریزی فرهنگی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
- ۳- دانشجوی کارشناسی‌ارشد رشته برنامه‌ریزی فرهنگی، واحد خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران
- ۴- دانشجوی دکتری مدیریت فرهنگی، دانشکده مدیریت، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه و بیان مسئله

از بارزترین شاخص‌های توسعه هر کشوری، توان و ظرفیت تولید علمی و فنی است و اصلی‌ترین مراکز تولید علمی و فنی دانشگاه‌ها هستند. در اقتصاد دانش محور و نظام ملی، نوآوری و بر اساس رویکرد سیستمی، وظیفه و کارکرد دانشگاه‌ها تولید دانش، آموزش و تربیت نیروی انسانی کارآمد و ماهر و انتقال آن است. عوامل فرهنگی و مدیریتی نه تنها در توسعه و تولید علم در دانشگاه‌ها می‌تواند به عنوان یک مانع جدی قلمداد شود، بلکه شناسایی رهیافت‌های فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی نقش تعیین کننده‌ای در برنامه ریزی استمرار جهش علمی یک جامعه، مثل جامعه ایرانی در سمت و سوی توسعه ی همه جانبه دارد. از طرف دیگر دانشگاه‌ها مهم‌ترین نهاد تربیتی نیروی انسانی، خلاق و متفکر محسوب می‌شوند و تاثیر گسترده‌ای بر فرهنگ، امور سیاسی و نوآوری و خلاقیت دارد. فرهنگ عصاره زندگی اجتماعی و راه کارهای فرهنگی در تولید علم و برنامه ریزی برای استمرار رشد یافتگی اجتماعی و فرهنگی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است. بدیهی است عدم اعتنا و توجه کافی قائل نشدن برای مکانت والای علم، پویایی و تحرک لازم علمی را از اجزای نظام دانشگاهی، اعم از هیات علمی و دانشجو سلب می‌کند و هدف‌مندی این نهاد را که در عرصه نوآوری و معطوف به شکوفایی نقش اساسی دارد، به طور جدی در معرض آسیب قرار می‌دهد علمای علوم اجتماعی از توسعه تعاریف گوناگونی ارئه داده‌اند. تودارو (۱۳۹۱) براین باور است که توسعه را باید جریانی چند بُعدی دانست که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامه مردم و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر مطلق است. به طور کلی توسعه یعنی پیشرفت و رشد و افزایش ظرفیت‌های کمی و کیفی در ابعاد مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی. اما در تعریف توسعه نکاتی را باید مد نظر داشت که مهم‌ترین آنها عبارتند از این که اولاً توسعه را مقوله ارزشی تلقی کنند، ثانیاً آن را جریان چند

بعدی و پیچیده بدانند، ثالثاً به ارتباط و نزدیکی آن با مفهوم بهبود توجه داشته باشند. توسعه کوششی است برای ایجاد تعادلی تحقق نیافته یا راه‌حلی است در جهت رفع فشارها و مشکلاتی که پیوسته بین بخش‌های مختلف زندگی اجتماعی و انسانی وجود دارد. به عنوان مثال حتی در کشورهای پیشرفته نیز، پیشرفت فکری و اخلاقی انسان با پیشرفت‌های فنی (و فناوریانه) همسانی ندارد، و یا این که فرهنگ عامه با تکنیک‌های وسایل ارتباط جمعی هماهنگی ندارد. به هر تقدیر امروز مفهوم توسعه، فرآیندی همه‌جانبه است (نه فقط توسعه اقتصادی) که معطوف به بهبود تمامی ابعاد زندگی مردم یک جامعه (به عنوان لازم و ملزوم) است. (رفیع‌پور، ۱۳۸۱). امروزه تقسیم‌بندی‌های متفاوتی از توسعه ارائه شده است که می‌توان به توسعه انسانی، توسعه اجتماعی، توسعه اقتصادی، توسعه سیاسی، توسعه فرهنگی و توسعه علمی اشاره کرد. آنچه اساس بحث حاضر است بعد توسعه علمی می‌باشد. در جهان امروز پیشرفت و توسعه کشورها بر مبنای علم و دانش استوار است. پژوهش و تولید علم و فناوری از مهم‌ترین عناصر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و سیاسی کشور به حساب می‌آید. توفیق در این زمینه‌ها در صورتی محقق می‌شود که در برنامه‌ریزی‌های هدفمند و کلان کشور، توجه مناسبی به امر پژوهش و فناوری صورت پذیرد. تاکنون کشوری در جهان دیده نشده است که بدون توسعه همه جانبه علمی به توسعه اقتصادی و صنعتی برسد. طبق تعریف یونسکو در سال ۱۹۸۷ فعالیت‌های علمی و فنی شامل سه نوع وسیع از فعالیت‌ها است: تحقیق و توسعه، تعلیم و تربیت علمی و فنی، و خدمات علمی و فنی. به طور کلی منظور از توسعه علمی، توسعه همه جانبه علمی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و ترویج فرهنگ آنهاست. اگر علم چنان که باید توسعه یابد، دستیابی به عدالت و آزادی، مدیریت شایسته و شایسته‌سالاری و حقوق انسانی و اجتماعی به عنوان اهداف اصلی میسر می‌شود؛ چون امروز و آینده کشور را «علم» رقم می‌زند". (فاضلی، ۱۳۸۲) یکی از

و این اجزا با محیط آن‌ها یک کل را تشکیل می‌دهد که در جهت تحقیق اهداف نظام کلی‌تر با یکدیگر در تعامل‌اند یا برای این تعامل سازگار شده است. آن‌چه این اجزا را تحت نظام کلی‌تر گرد هم می‌آورد، سیاستی است که بر هماهنگ‌سازی آنها حاکم است و روابطی است که با استفاده از این هماهنگی میان آنها برقرار می‌شود. (سلگی، ۱۳۸۷) ارزش‌های اخلاقی به عبارتی گویند که یک صفت اخلاقی یا ویژگی‌های یک صفت را توصیف می‌کنند. (رفیع‌پور، ۱۳۹۰) کشور ایران هم‌چنان جزو کشورهای کم‌توسعه یافته علمی جهان است. یکی از وجوه بی‌توجهی به نهاد آموزش عالی در مطالعات علم پژوهی ایران عدم توجه به مقوله "فرهنگ دانشگاهی" به منزله اساس توسعه علمی است از این منظر خاص، حل بحران علم مستلزم شناخت "فرهنگ یادگیری، فرهنگ آموزش، فرهنگ سازمانی و مدیریت و فرهنگ رشته‌ای و دیگر خرده فرهنگ‌های درون دانشگاه است. (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۴) بی‌تردید اجرای برنامه‌های رشد و توسعه، به کارگیری نیروی آموزش دیده در سطوح عالی افراد متخصص و ماهر نیازمند است و این مهم را فرایند آموزش عالی ندارک می‌بیند. متأسفانه در جوامع در حال توسعه، از جمله کشور ایران، با این که در متن دین و فرهنگ، تعقل و آمیختگی و تعلق به علم از جمله خصال بزرگ انسانی شمرده می‌شود و بیش از ۱۵۰ سال از تاسیس دارالفنون و توسعه بیش از هزار درصدی دانشگاه‌ها و دانشجویان می‌گذرد، جامعه هم‌چنان از نبود فرهنگ علمی در ابعاد مختلف و روابط پیدا و پنهان رنج می‌برد، از کارایی و اثر بخشی و توان تصمیم‌گیری در محیط و بازار کار برخوردار نیست و انگیزه، روحیه، خلاقیت و به طور کلی توانایی تولید علم این سرمایه اصلی توسعه همه جانبه به شکل مناسب پدیدار نشده است. علت عمده آن را نه در عوامل مادی و اقتصادی، بلکه باید در عوامل فرهنگی و اجتماعی جست‌جا کرد. این رهگذر با چاره‌اندیشی واقع‌بینانه و اصولی به راه کارهای برون رفت از این وضعیت رسید (فدائی و اشکور، ۱۳۹۶). دربارهٔ چالش‌های کلیدی در تولید علم، توسعهٔ پژوهشگری و

شاخص‌هایی که بر اساس آن، کشورهای مختلف از نظر علمی درجه‌بندی می‌شوند و جایگاهی برای آنها در توسعه در نظر گرفته می‌شود، وجود محیط‌های دانشگاهی و میزان مشارکت آنها در تولید علم و دانش و استنادسازی یافته‌های علمی است. به عبارت دیگر، به طور کلی در اقتصاد دانش محور و نظام ملی، نوآوری و بر اساس رویکرد سیستمی، وظیفه و کارکرد دانشگاه‌ها تولید دانش، آموزش و تربیت نیروی انسانی کارآمد و ماهر و انتشار و انتقال آن است. دانشگاه‌ها با برخورداری از سه ویژگی ثابت شغلی، آزادگی علمی و استقلال از دیگر سازمان‌ها قابل تشخیص هستند. مهم‌ترین تمایز دانشگاه‌ها برخورداری آنها از نیروی انسانی متخصص و توانمند یعنی اعضای هیات علمی است که مدیریت صحیح، انگیزش مناسب و به موقع، رفع مشکلات رفاهی و اقتصادی و ایجاد دغدغه‌های علمی و روحیه تولیدی و حمایت مادی و معنوی، آموزش مستمر و ارتقا و روزآمد کردن آن نقش به سزایی در تحقق و توسعه علمی دارد. (عزیززاده و همکاران، ۱۳۸۴) آنچه که در تولید و توسعه علم در دانشگاه‌ها نقش اساسی ایفا می‌کند ارزش‌ها و هنجارهای آموزشی و پژوهشی دانشگاه است. ارزش در اصطلاح دانش جامعه‌شناسی، عقایدی است که افراد یا گروه‌های انسانی درباره آن‌چه مطلوب، مناسب، خوب یا بد است؛ دارند. ارزش‌های مختلف نمایانگر جنبه‌های اساسی تنوعات در فرهنگ انسانی است. ارزش‌ها معمولاً از عادت و هنجار نشأت می‌گیرند. به طور کلی به اموری که برای اعضاء گروه اهمیت دارند و آرمان مشترک اعضاء گروه تلقی می‌شوند، ارزش می‌گویند. (رفیع‌پور، ۱۳۹۰) در مقابل ارزش، هنجار به یک الگوی رفتاری گفته می‌شود که روابط و کنش‌های اجتماعی را تنظیم می‌کند، اکثریت جامعه خود را به آن پایبند می‌دانند و در صورتی که شخصی آن را رعایت نکند، جامعه او را مجازات می‌کند. (زنجانی‌زاده، ۱۳۹۰) نظام اطلاع‌رسانی به مجموعه‌ای هدفدار از عناصر مادی و غیر مادی و روابط بین آنها گفته می‌شود که با ویژگی‌های معین و به هم پیوسته یا مرتبط می‌شود

است تا به نحوی پرسش بحران علم را پاسخ دهد، به خصوص در چند دهه اخیر این تلاش‌ها و مطالعات به دلایل مختلف افزایش و رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است به نحوی که گفتمان "علم پژوهشی" به منزله نوعی گفتمان دانشگاهی در کشور رونق یافته است. (فدائی و اشکور، ۱۳۹۶) توسعه‌ی پایدار از جمله اهداف بلندی است که در تاریخ معاصر ایران، همواره تلاش‌هایی در جهت نیل بدان صورت گرفته است. ناکامی در عدم موفقیت در دستیابی به توسعه‌ی واقعی و پایدار در ایران، از عدم توجه و عنایت کافی به عامل توسعه - یعنی انسان - ناشی می‌شود دانشگاه از آنجا که محل تجمع صنفی و علمی‌نخبگان و حامل فرهنگ نخبگان تلقی می‌شود، در نسبت با جامعه و فرهنگ عامه، اهمیت و حساسیت فراوان دارد و از آن انتظار می‌رود تا با درک مشکلات و نارسایی‌های جامعه، از قابلیت و ظرفیت‌های فکری، هنری، فنی، علمی و تخصصی خود به منظور توسعه و به‌گشت اجتماع هزینه کند و به مردم در جهت آموزش یابی مستمر و مشارکت فعال علمی - اجتماعی در سازندگی علمی مدد رساند. توسعه علمی از ارکان بسیار مهم توسعه همه جانبه محسوب می‌شود و در رشد و شکوفایی جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی یک جامعه نقش اساسی ایفا می‌کند. توجه به توسعه بر مبنای نتایج پژوهش‌های علمی ضرورتی حیاتی است. در این راستا، ایران نیز برای رسیدن به توسعه همه جانبه نیازمند توسعه علمی است. اما آن چه از تحقیقات مرتبط با این موضوع بر می‌آید آن است که موانع مختلفی، توسعه علمی در ایران را با مشکل مواجه ساخته است. بنابراین، ریشه‌یابی موانع تولیدات علمی و تعیین ارزش‌های آموزشی مانع توسعه علم که سر راه گرایش اعضای هیأت علمی به تولیدات علمی قرار گرفته‌اند و طبقه‌بندی آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. با توجه به مباحث مطرح شد، شناسایی موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، ضروری می‌باشد. (عبدی و همکاران، ۱۳۹۰) برای دست یافتن به تولید علم و بررسی موانع فرهنگی

کاربست تولیدات علمی دانشگاهی، می‌توان به چالش‌های زیادی که پیش روی استادان و محققان دانشگاهی وجود دارد اشاره کرد که از جمله مهم‌ترین آنها: چالش‌ها و موانع انسانی (شک و تردید در صلاحیت‌های علمی پژوهشگران، عدم وجود مدیریت پژوهشی مناسب و کمبود نیروهای تخصصی در مراکز دانشگاهی و علمی)، چالش‌ها و موانع سازمانی (وجود قوانین دست و پاگیر اداری برای توسعه علم و پژوهشگری، وجود ساختار دیوان‌سالارانه، وجود محدودیت‌های مالی و کمبود بودجه پژوهشی و فراهم نبودن زمینه تولید علم و جنبش نرم‌افزاری) و چالش‌ها و موانع ارتباطی (وجود شکاف نگرشی و ارتباطی بین استادان دانشگاهی، فقدان نظام اطلاع‌رسانی مناسب جهت پرهیز از دوباره کاری و تسهیل در دستیابی به تجارب کاری همدیگر، ارتباط ضعیف بین مراکز علمی و دانشگاهی، فقدان قوانین ارتباطی مناسب در توسعه علم و تولید و کاربرد محصولات علمی) اشاره کرد. (سبحانی‌نژاد و افشار، ۱۳۸۸) دانشگاه پدیده‌ای اجتماعی، تاریخی است که در شرایط خاصی شکل می‌گیرد، این نهاد ضمن آن که از آن شرایط تاثیر می‌پذیرد بر آن نیز اثر می‌گذارد. از جمله شرایطی که شکل‌گیری و ظهور نهاد دانشگاه را ایجاد می‌نماید، گام نهادن در مسیر توسعه و احساس نیاز به وجود نیروی انسانی توانمند، جهت رفع کاستی‌ها در عرصه علم و تخصص و اداره روند توسعه است. شاخص‌های "توسعه فناوری" و "توسعه علمی" نشان می‌دهند که علی‌رغم گسترش آموزش عالی و رشد چشم‌گیر و جهشی چند سال اخیر، از نظر میزان تولید علم (بر اساس شاخص میزان مقالات ثبت شده ISI) کشور ایران هم‌چنان جزء کشورهای توسعه نیافته علمی جهان است. لازمه شناخت مسائل مربوط به بحران‌های علم و آموزش عالی بررسی ابعاد مختلف علم، جامعه و فرهنگ و بررسی نسبت میان آنها است. این مسئله نیازمند بررسی مجموعه‌ای از عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است. ایران نیز مانند دیگر کشورهای در حال توسعه همواره در تلاش و تقلا بوده

توصیفی از نوع پیمایشی و با نمونه آماری ۶۰ نفر از اعضای هیئت علمی به این نتیجه رسیدند که موانع فرهنگی از مهم‌ترین موانع موثر در تولید و توسعه علم در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بود کریمیان و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان بررسی موانع و چالش‌های پژوهش و تولید علم در دانشگاه‌های علوم پزشکی که با روش توصیفی از نوع پیمایشی با نمونه آماری ۲۴۰ نفر از اعضای هیئت علمی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که موانع مالی بیشترین و موانع سیاسی کمترین میانگین را به خود اختصاص داد اما نگرش اعضای هیئت علمی در مورد موانع یاد شده بر میزان فعالیت‌های تحقیقاتی آنها تأثیری نداشت. صالحی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان بررسی موانع انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان که با روش توصیفی از نوع مقطعی بانمونه آماری ۱۲۱ نفر انجام داده بودند به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین موانع پژوهش کمبود وقت و مشغله کاری زیاد، مقررات دست و پا گیر اداری، عدم استفاده بهینه از نتایج پژوهش و روند طولانی تصویب طرح‌های تحقیقاتی به دست آمده بود. نقی زاده باقی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان بررسی موانع و مشکلات پژوهشی از دیدگاه اعضای هیئت علمی در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل که با روش توصیفی از نوع پیمایشی نمونه‌ای به تعداد ۱۲۶ نفر انجام دادند به این نتیجه رسیدند که میانگین حیطه مشکلات مربوط به تهیه و تدوین طرح پژوهشی ۲/۸۶ و کمتر از میانگین مفهومی بود، اما از نظر آماری معنی‌دار نبود ($p = 0/056$). البته در سه حیطه دیگر یعنی حیطه مشکلات در اجرای طرح، حیطه مشکلات اداری و مدیریتی و حیطه مشکلات فردی میانگین مربوطه بزرگتر از میانگین مفهومی بوده و تفاوت از نظر آماری معنی‌دار بود ($p \leq 0/05$). نتو (۲۰۰۸) در پژوهشی با عنوان عوامل تأثیرگذار بر تولید دانش در یکی از شرکت‌های خبری سنگاپور، به روش پژوهش ترکیبی و با نمونه ۴۲۳ نفر انجام دادند و نتایج حاکی از این بود که عوامل فرهنگی تأثیر مثبتی بر

تأثیرگذار بر آن دارای اهمیت زیادی می‌باشد. که هدف اصلی این پژوهش بررسی موانع فرهنگی تولید علم از دیدگاه هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال می‌باشد و این که تعیین کند که موانع فرهنگی تأثیر بیشتری بر تولید علم دارند؟ از این رو محقق برای بررسی موانع فرهنگی تولید علم از دیدگاه هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال و بر اساس مدل‌های مختلفی که برای فرهنگ سازمانی ارائه شده است موانع فرهنگی بر تولید علم را در چند بعد ارزش‌ها آموزشی، هنجارهای آموزشی، موانع اخلاقی و اعتقادی، مقررات سازمانی و نظام اطلاع‌رسانی مورد بررسی قرار می‌دهد. در این پژوهش تلاش می‌گردد موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها، از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال را به عنوان یک واحد دانشگاهی بزرگ و موثر را مورد بررسی قرار دهد. پژوهش حاضر در صدد پاسخ به سوالات زیر می‌باشد ۱- موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند؟ ۲- موانع ارزشی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند؟ ۳- موانع هنجاری توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند؟ ۴- موانع هنجاری سازمانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند؟ ۵- موانع باورهای اخلاقی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال کدامند؟ ۶- موانع نظام اطلاع‌رسانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیئت علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند؟

پیشینه پژوهش

فضل‌اللهی و ملکی توانا (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان راه کارهای برون رفت از موانع فرهنگی تولید علم در دانشگاه‌ها در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم با روش

تصمیم‌گیری فردی مبتنی بر تولید یا عدم تولید دانش گذاشت. وتی و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان عملکردهای علمی در موسسه‌های آموزش عالی در امر پژوهش و آموزش و رابطه آن با پست اجرایی آنان در کشورهای استرالیا، انگلستان و زلاندنو با روش توصیفی همبستگی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که عملکرد پژوهش با تدریس رابطه مثبت داشت. ولی با پست اجرایی، این رابطه از نوع معکوس بود. لانزافامه (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان فرهنگ به عنوان یک دارایی برای توسعه " که در محل مراکز آموزش عالی کشوری استرالیا و با روش توصیفی از نوع پیمایشی انجام داد به این نتیجه رسید که همکاری بین المللی می‌تواند نقش مستقیم در توسعه علمی دانشگاه‌ها داشته بودند و در این میان عوامل فرهنگی نقش موثری در توسعه این روابط ایفا کرد. شناسایی عوامل فرهنگی شرط لازم برای اقدامات مشترک بود که می‌تواند اثرات مثبت بر تولید مالی و سیاسی قابل دوام بر کشورها داشته باشد. در این خصوص پیشینه پژوهش باید گفت که ضعف اعتماد به نفس و خودباوری، تقلید و خودباختگی و نیز حیرت‌زدگی در برابر تحولات جدید غرب، گسستگی از معارف و فرهنگ ملی و دینی، ناپیوستگی با فرهنگ و مفاخر ملی و اسلامی (استفاده ابزاری از دین و علم، دنیاگریزی و صوفی‌گری، جزم‌اندیشی و تعصب جاهلانه، خردستیزی و نمادگرایی به جای مفهوم‌گرایی علمی و دینی، و دولتی‌شدن مراکز علمی و دینی و...)، نبود فرهنگ علمی و فنی در جامعه و دسترسی نداشتن همگان به اطلاعات و منابع علمی، ضعف روحیه و اخلاق جست‌وجوگری، پرسش‌گری و طرح مسئله در فرهنگ عمومی (فقدان فرهنگ تحقیق)، ضعف در گفتمان علمی اعم از بحث، نقد، تبیین نگرش‌ها و یافته‌های علمی، نظری و فنی جامعه و بی‌توجهی به ارزش زمان و اغتنام فرصت‌ها در متن فرهنگ عمومی را عناصر توسعه‌نیافتگی فرهنگی طرح می‌کند و همچنین ضعف علوم انسانی و اجتماعی از یک‌سو ناپیوستگی روند توسعه علوم را در پی دارد و از دگر سو

باعث نارسایی مدیریت و قدرت تفکر مسئولان جامعه می‌شود. توسعه‌نیافتگی درون‌زای علمی و فرهنگی که آثار آن غلبه مصرف‌گرایی در علم و فناوری، دسته‌بندی‌شدن جامعه به طبقه خواص و عوام، فقیر و غنی و... است و تأثیر آن بر حوزه اندیشه، شیوه کاسب و کار و سودجویی در آموزش و تحقیق و استفاده ابزاری از علم (مدرک‌گرایی)، نظام ارزش‌گذاری مبتنی بر ثروت، قدرت و روابط شخصی تا مرتبه علمی و خردورزی در جامعه، ضعف نهادهای ارتباطی علمی که سازوکار جذب و هضم تعریف شده علوم و فنون جدید را محقق نکرده است. (معین، ۱۳۸۴) از موانع دیگر، می‌توان به این موارد اشاره کرد: ضعف روحیه همکاری گروهی و جمعی، سرخوردگی نیروهای نخبه و نارضایتی و برون‌گرایی و برخورد منطقی با مسائل، بی‌توجهی به هوش و استعداد داوطلبان ورود به حوزه علم، پایین بودن آگاهی اعضای هیئت علمی از اطلاعات روزآمد در رشته تخصصی خود، ضعف وفاق فکری بین نخبگان درباره همه اصول و قواعد عمل جمعی، ضعف تعهد جمعی فعالان حوزه علم در برابر اصول و قواعد حاکم بر فعالیت‌های علمی و اخلاق نظری، نبودن امنیت جانی، مالی، اجتماعی و فکری، فقدان استقلال دانشگاهی به ویژه در حوزه علوم اجتماعی، دیوان‌سالاری و غلبه فرهنگ اداری بر فرهنگ علمی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری، حاکمیت سیاسی و رعایت نشدن ضوابط دانشگاهی در انتخاب مدیران، ضعف اعتماد متقابل بین اعضای علمی و مدیران، ضعف مشارکت جمعی بین دانشگاهیان در اداره امور مربوط به خود، محدودیت فضای آزاد برای گفت‌وگوی خردمندانه و تبادل و نقد اندیشه، ضعف تعاملات علمی، دسترسی نداشتن به موقع به امکانات و لوازم آموزشی - پژوهشی، بهره نبردن بهینه از امکانات و منابع فکری و نیروی انسانی متخصص، استفاده نکردن از ظرفیت علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی به صورت صحیح، ضعف تخصص‌گرایی و نامشخص بودن جایگاه و نقش دانشگاه‌ها و نهادهای علمی کشور، ضعف پیوند دانشگاه با جامعه، ضعف تعاملات

الف) نظریه، متد و یا دستاوردی که دست اول باشد. اگر نظریه‌ای مطرح شود که پیش از این در ایران نبوده، ولی در نقاط دیگر جهان وجود داشته است، این نظریه نمی‌تواند به عنوان تولید علم مطرح شود. نظریه دست اول نظریه‌ای است که برای اولین بار در جهان مطرح شده باشد. این نظریه یا دستاورد باید در یک مجله علمی به چاپ برسد؛ به گونه‌ای که این دستاورد مورد داوری تخصص قرار گیرد. ب) دستاورد و یا نظریه علمی باید در دسترس قرار گیرد، در غیر این صورت نمی‌توان بحث تولید علم را مطرح کرد بنابراین اگر زمانی تولید علم به وجود آمد، ولی در جایی سرپوش گذاشته شد و به دست کسی نرسید، از قلمرو تولید علم خارج شده است. ج) مورد رجوع و استناد واقع شدن: نظریه‌ای که در دسترس قرار گرفته است، باید مورد رجوع و استناد واقع شود؛ زیرا روح تولید علم در رجوع و استناد شکل می‌یابد. (ذاکر صالحی، ۱۳۸۱) ۱- شاخص اختراع: «اختراع در صورتی که ثبت جهانی شده باشد و مراحل بررسی فنی و علمی را پشت سر گذاشته باشد، می‌تواند به عنوان شاخص تولید علم به حساب آید. البته این نکته را باید مد نظر داشت که معمولاً از اختراع، مقاله بین‌المللی منتشر می‌شود و اختراعی که نتوان از آن مقاله استخراج نمود را نمی‌توان ملاک تولید علم نامید». (ارفعی، ۱۳۸۴) «شاید بهتر باشد اختراع را در صورت طی مراحل داوری، بررسی فنی و ثبت بین‌المللی جزء تولید فناوری به حساب آورد تا تولید علم. ایده‌های جدید علمی را که منجر به ثبت اختراع بین‌المللی گردد، می‌توان تولید علم قلمداد کرد».

۲- مقالات چاپ شده در مجلات معتبر بین‌المللی: تعداد مقالات چاپ شده در مجلات معتبر، نشان‌دهنده فعالیت‌های تحقیقاتی و علمی یک کشور و یکی از شاخص‌های تولید علم است. البته در دو دهه اخیر، تأکید بیشتر بر شاخص‌های تعداد مقالات رفته رفته از کانون توجه سیاست‌گذاران و دانشمندان خارج شده است لذا تأکید بیشتر بر سنجش آن دسته از تحقیقات است که موفق شدند به عرصه تجاری و منفعت اجتماعی دست یابند. به عبارت دیگر، صرفاً آن دسته

علمی دانشگاه‌ها و نهادهای علمی کشور با دانشگاه‌ها و نهادی علمی خارج کشور، ضعف نظام اطلاع‌رسانی، فقدان برنامه‌ریزی صحیح در توسعه علمی، مبهم بودن اهداف و سیاست‌های بلندمدت. (معین، ۱۳۸۴)

چارچوب نظری تحقیق

مفهوم علم

علم یکی از برجسته‌ترین و ارزشمندترین کمال برای انسان است و بشر بر اثر نیروی فطری حقیقت‌طلبی خود، تلاش‌های بسیاری در راه به دست آوردن آن در طول تاریخ حیات خود انجام داده است. ارزش بسیار والای علم سبب گشته است که کاملترین موجود در دایره هستی که همه کمالات را به صورت بی‌نهایت واجد است، خود را متصف به این صفت والا و نیز اولین معلّم بشریت بداند: «و هو بکلّ شیءٍ علیم»؛ یعنی و او به هر چیز دانا است. «علم الانسان ما لم یعلم»؛ یعنی و به انسان آنچه را نمی‌دانست تعلیم داد. ارسطو معتقد بود که هر علم خاص مجموعه‌ای است از قضایا و احکامی که به روش قیاسی منظم و مرتب شده است، و در بالاترین مرتبه کلیت، اصول و مبادی اولیه همه برهان‌ها قرار دارد. می‌توان نظر ارسطو درباره علم را در یک جمله خلاصه کرد: «علم عبارت از شناخت طبقه بندی شده است». (راسل، ۱۳۷۷) با توجه به تعاریف متعدد و گوناگونی که فلاسفه علم و دانشمندان معاصر از علم ارائه داده اند، می‌توان تعریف ترکیبی زیر را خلاصه کرد: «علم عبارت است از سیستم مطالعاتی منظم و مرتب، و براساس روش علمی (مشاهده و تجربه) که واقعیت‌های جهان را آن چنان که هستند مورد شناسایی قرار داده، و هدف آن کمک به انسان در فهم طبیعت پدیده‌ها و کشف و بیان قوانینی است که بتوانند پدیده‌های مورد نظر را تبیین یا پیش بینی کند». (گیبونز، ۲۰۰۰)

شاخص‌های توسعه علم

یکی از شاخص‌های تولید و توسعه علم، تولید نظریه است. نظریه علمی در صورتی که به عنوان یک تولید علمی محسوب می‌شود که ویژگی‌های زیر را دارا باشد:

اطلاعات و اندیشه‌ها) مبتنی بر منطق متقاعد سازی در جامعه می‌داند. بدیهی است اختلال در توسعه فرهنگی موجب اختلال در توسعه علمی می‌شود. یکی از زیر مجموعه‌های نظام فرهنگی خرده نظام علمی است. در جوامع پیچیده امروزی، توسعه علمی بدون توسعه فرهنگی و همین طور توسعه فرهنگی بدون توسعه علمی و گسترش عقلانیت تصورناپذیر است؛ به عبارت دیگر، هر گونه اختلال در ابعاد تولید و تجرید مفاهیم، تعمیم ارزشی، تنظیم حسی و تعامل فرهنگی دارای پیامدهای سوء برای تولید علم در جامعه است. از سوی دیگر، بنیان ضعیف علمی فرایند توسعه فرهنگی را با مشکل جدی مواجه می‌سازد. به طور مثال، می‌توان به نقش روابط گفتمانی اشاره کرد.

به دنبال افزایش روابط گفتمانی در جامعه اولاً مکانیسم مجاب‌سازی در شبکه روابط اجتماعی تقویت می‌شود، ثانیاً کار ادغام اجتماعی در بعد فرهنگی تسهیل می‌گردد، ثالثاً سطح فرهیختگی جامعه و اعضای آن افزایش می‌یابد، رابعاً حجم و سرعت گردش اطلاعات در عرصه جامعه افزایش می‌یابد و خامساً سطح آمادگی جامعه برای حل عقلانی تناقضات منطقی فرهنگی در حوزه‌های گوناگون بیشتر می‌شود. همه اینها شرایط را برای رشد و نمو علم فراهم می‌سازد. از جانب دیگر، افزایش روابط گفتمانی علمی و استمرار آن در جامعه کمک می‌کند تا اجتماع علمی شکل گیرد و علم نهادینه شود. با تشکیل اجتماع علمی و نهادینه شدن علم، امکان جامعه پذیری علمی و رشد شخصیت‌های علمی فراهم می‌شود. به علاوه، این افزایش سبب گسترش تعقل‌گرایی ابزاری (خردورزی) و نفوذ آن در سایر حوزه‌های کنش می‌شود. افزایش روابط گفتمانی علمی با اشاعه یافته‌های علمی در جامعه قرین است و شرایط را برای تغییر و اصلاح فنی امور فراهم می‌سازد. در اثر این روابط، اطلاعات علمی در جامعه به‌نگام می‌شود و آمادگی عموم برای پذیرش تغییرات بطنی و معقول بالا می‌رود و به همراه آن

از مقالات کاربردی که در راستای نیازهای کشور باشد را می‌توان شاخصی برای تولید علمی تلقی کرد. ۳- تعداد ارجاعات به مقالات تولید شده: تعداد ارجاعات به معنای هر بار ارجاع مقالات دیگر به مقاله مورد نظر است. اگر مقاله‌ای در مجلات معتبر چاپ شود و سایر نویسندگان و صاحب‌نظران در مقالات علمی خود به کرات آن را به عنوان مرجع ذکر کنند، به طور طبیعی این‌گونه مقالات از مصادیق تولید علم محسوب می‌شوند. ارزش یک مقاله علمی بر مبنای تأثیر در مقالات و نوشته‌های بعدی (حضور در مجموع مأخذ آنها) تعیین می‌شود. علاوه بر شاخص‌های فوق، از سوی صاحب‌نظران، شاخص‌های دیگری نیز به عنوان شاخص‌های تولید علم مطرح شده است که عبارتند از: تعداد مقالات علمی، اعتبارات علمی - پژوهشی و میزان اختصاص درصدی از تولید ناخالص ملی هر کشور برای کارهای تحقیقاتی، کیفیت مقالات علمی، چاپ مقالات علمی در مجلات معتبر دنیا (که رده‌بندی دانشگاه‌ها در کشورها بر این اساس است)، تعداد مراکز استعدادهای درخشان که در سطح بین‌المللی کار می‌کنند، تعداد دانشجو، نسبت تعداد استان به دانشجویان، تعداد مراکز تحقیقاتی موجود در کشور و تنوع آنها (کاوه، ۱۳۸۴) با دیدگاه صاحب‌نظران و تولیدکنندگان علم، مصادیقی را برای تولید علم معرفی می‌کنند. (جدول ۱)

در حال حاضر مؤسسه اطلاعات علمی ۳۴ نوع مدرک تولید علمی را در پایگاه‌های خود نمایه کرده است؛ این ۳۴ نوع مدرک در جدول ۲ آمده‌اند. در صورتی که هریک از موارد سی و چهارگانه مندرج در جدول زیر، در نشریه‌ای علمی که دارای فرایند داوری است، منتشر شده باشد، می‌تواند تولید علمی قلمداد شود. (جدول ۲)

موانع فرهنگی و اجتماعی (ارزش‌ها، هنجارهای آموزشی و پژوهشی در دانشگاه)

چلیبی سطح توسعه فرهنگی را از نظر مفهومی معادل میزان تولید و تجرید مفاهیم، تعمیم ارزشی، تنظیم حسی (ادب) و تعامل گفتمانی (مبادله متقابل

خود، نوعی معرفت عمومی و تا حد زیادی متکی به ارزش‌های فرهنگی جامعه است. توجه به این نکته که علم در ظرف و زمینه فرهنگ جای گرفته، راه را برای بسط ظرفی جهت رشد آن و دعوت از افراد برای تحقیق درباره آن مهیا می‌کند. این نوع علم، با عناوین مختلف، مانند دانش بومی، بوم‌شناسی یا علم قومی دانش فنی بومی، علم سنتی، علم مردمی، علم روستایی تعریف شده است. دانش بومی، دانشی است که مردم به آن اعتقاد دارند و آن را در طول زمان در جامعه خود توسعه و بهبود بخشیده‌اند. این دانش با فرهنگ محلی و محیط زیست سازگار شده است؛ بنابراین از پویایی و کارایی لازم را دار است. دانش بومی زمینه‌های مساعدی را برای توسعه فراهم می‌آورد، دویس، دانش بومی به پره‌های یک پرده تشبیه می‌کند؛ یعنی از زمانی که پرده پر در می‌آورد، پرواز را می‌آموزد. (عارفی و همکاران، ۱۳۸۹) رسالت انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت‌ها، نگرش‌ها و در نهایت رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان، در هر کشوری بر عهده نظام آموزشی از جمله نظام آموزش عالی است. این رسالت، همواره به عنوان یکی از اهداف و رسالت‌های آموزش عالی مورد توجه متصدیان و مجریان آموزش عالی و سازمان‌های بین‌المللی مرتبط با آموزش عالی بوده است، به طوری که در سال ۱۹۹۸، کنفرانس جهانی آموزش عالی در بیانیه نهایی خود کمک به فهم و تفسیر، حفظ و ترویج فرهنگ ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی در چارچوب توجه به کثرت‌گرایی تنوع فرهنگی را به عنوان یکی از اهداف آموزش عالی ذکر کرده است. در نشست مسئولین آموزش عالی برخی از کشورهای آسیا و اقیانوسیه در دانشگاه نیوزیلند استرالیا، محافظت و انتقال میراث فرهنگی، در زمره اهداف چهارگانه آموزش عالی آمده است. بنابراین با مراجعه و بررسی رسالت‌ها و وظایف آموزش عالی ملاحظه می‌شود که جوهره اصلی کارکردهای آموزش عالی ماهیتی فرهنگی دارد، و در نتیجه عنصر فرهنگ باید نقش فعالی در توسعه دانش

امکان به‌کارگیری علمی و اقتباس روش‌های نوین علمی نیز در جامعه افزایش می‌یابد. هم‌چنین، با افزایش روابط گفت‌وگویی علمی ظرفیت برنامه‌ریزی و سازماندهی در سطوح مختلف جامعه از سطح فردی تا سطح کلان افزایش می‌یابد. (چلبی، ۱۳۸۱) برخی معتقدند که از نظر فرهنگی موانع متعددی در برابر جریان تولید علم قرار دارد. از جمله این موانع می‌توان به فرهنگ استبدادی، فرهنگ هنجاری و احساس‌گرایی به جای علم‌گرایی، فردگرایی، روحیه غرور، خودنمایی و تضاد اشاره کرد. چنین فرهنگی باعث شده است که افراد تنها به فکر نمایش خود، تأکید بر علم و رشته‌های علمی خود و مقابله با دیگران و دیگر رشته‌های علمی باشند و این مسئله، آنان را از انجام یک کار علمی که نیازمند فروتنی، گذشت، صبر در برابر اشتباهات و خطاهای دیگران و تعاون و همکاری است، باز می‌دارد. (رفیع‌پور، ۱۳۸۱) دیگر مشکلات توسعه‌نیافتگی علمی کشور را چنین می‌توان برشمرد: عبد السلام، فیزیکدان شهیر جهان اسلام، در کتاب خود تحت عنوان «مقدمه‌ای بر آموزش علوم و تکنولوژی در توسعه جنوب» تأکید خاصی بر توسعه علمی کشورهای در حال توسعه و به ویژه کشورهای اسلامی دارد. تأکیدهای وی عمدتاً از نوعی است که در یک مدل توسعه دولت‌مدار می‌گنجد. او داشتن ایده‌های مطلوب و تصمیم به اجرای آنها را کافی می‌داند. وی مهم‌ترین عوامل توسعه‌نیافتگی علمی در کشورهای جنوب را چنین برشمرده است: ۱. فقدان تعهد عمیق نسبت به علوم پایه و کاربردی ۲. عدم تعهد نسبت به خوداتکایی در تکنولوژی ۳. فقدان چارچوب بنیادی و قانونی ۴. اداره فعالیت‌های علمی توسط دیوانسالاران و نه دانشمندان ۵. سهم کم فعالیت‌های علمی از تولید ناخالص ملی ۶. عدم توجه به منزلت اجتماعی دانشمندان ۷. نبود فضای علمی و صنعتی مطلوب ۸. فرار مغزها ۹. اهمیت ندادن به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ۱۰. هماهنگ نبودن میزان پذیرش دانشجویان رشته‌های مختلف با نیازهای جامعه. (معین، ۱۳۸۰) علم در عام‌ترین معنای

داشته باشد. آلتاخ در مروری بر مسائل آموزش عالی در جهان سوم، چنین نتیجه می‌گیرد که آموزش عالی در جهان سوم، نهاد بسیار مهمی است، نه تنها از این نظر که تربیت نخبگان را بر عهده دارد و مبنایی را برای جامعه‌ای برخوردار از فناوری مهیا می‌کند؛ بلکه از این نظر که مهم‌ترین نهاد فکری است، تأثیر بسیار گسترده‌ای بر فرهنگ و امور سیاسی و اقتصادی دارد. در واقع تحقق گفته آلتاخ و ایجاد یک بالقوه قوی، نیروی رام نشدنی بیرونی، با ماهیت فرهنگ دانشگاهی - یعنی باورها و ارزش‌های بنیادین علمی و فرهنگی پیوند می‌خورد. به عبارت دیگر انتقال مفاهیم برای مواجه شدن با آینده نامشخص است. آموزش عالی به دانشجویان کمک می‌کند تا درک آنها نسبت به جهان تغییر یابد، آموزش عالی از طریق افزایش دانش و مهارت‌ها به دانشجویان قدرت می‌بخشد و آنها را متحول می‌سازد. (عارفی و همکاران، ۱۳۸۹) همتی در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی فرهنگی توسعه علمی» فقدان راهبرد کلان و سیاست واقع‌بینانه علمی، اهداف واضح و مبتنی بر تعامل علم و جامعه، ضعف مدیریت پژوهشی در جذب نیروهای علمی و بهره‌گیری بهینه از فعالیت‌های آنان، مهاجرت یا فرار نخبگان، کاربرد نامناسب منابع، امکانات و تسهیلات، تکوین نیافتن نظام ارزشی نهادینه‌شدن علم، حاکمیت سلیقه به جای قانون در مراکز پژوهشی، حاکمیت رسم عالم‌ستیزی و بر چسب‌زدن به متخصصان و تحصیل‌کردگان، قوانین بازدارنده استخدام، ارتقا و ارائه فرصت‌های مطالعاتی برای اعضای هیئت علمی، مدیریت غیرعلمی و اداره امور توسط افراد غیرفرهنگی و اغلب با روحیه نظامی و امنیتی، مشارکت نداشتن اعضای هیئت علمی در انتخاب مدیران، دسترسی نداشتن به نشریات و کسب تخصصی، قطع ارتباط با متخصصین خارج، تبدیل نظریه به یک ارزش عمومی و حمایت نکردن از اندیشه و نظریه‌پردازی، فقدان روحیه تحقیق محوری و خصلت‌های دانشمندان در نظام آموزش عالی و فقدان پروتکل یا آداب و قواعد فعالیت‌های علمی - پژوهشی برای دانشمندان را از

مهم‌ترین موانع فرهنگی توسعه علمی کشور بیان می‌کند. (فضل الهی و همکاران، ۱۳۹۰) معین (۱۳۸۴) در مقاله‌ای با عنوان «موانع توسعه علمی ایران» ضعف اعتماد به نفس و خودباوری، تقلید و خودباختگی و نیز حیرت‌زدگی در برابر تحولات جدید غرب، گسستگی از معارف و فرهنگ ملی و دینی، ناپیوستگی با فرهنگ و مفاخر ملی و اسلامی (استفاده ابزاری از دین و علم، دنیاگریزی و صوفی‌گری، جزم‌اندیشی و تعصب جاهلانه، خردستیزی و نمادگرایی به جای مفهوم‌گرایی علمی و دینی، و دولتی‌شدن مراکز علمی و دینی و...)، نبود فرهنگ علمی و فنی در جامعه و دسترسی نداشتن همگان به اطلاعات و منابع علمی، ضعف روحیه و اخلاق جست‌وجوگری، پرسشگری و طرح مسئله در فرهنگ عمومی (فقدان فرهنگ تحقیق)، ضعف در گفتمان علمی اعم از بحث، نقد، تبیین نگرش‌ها و یافته‌های علمی، نظری و فنی جامعه و بی‌توجهی به ارزش زمان و اغتنام فرصت‌ها در متن فرهنگ عمومی را عناصر توسعه‌نیافتگی فرهنگی طرح می‌کند. از موانع دیگر، می‌توان به این موارد اشاره کرد: ضعف روحیه همکاری گروهی و جمعی، سرخوردگی نیروهای نخبه و نارضایتی و برون‌گرایی و برخورد منطقی با مسائل، بی‌توجهی به هوش و استعداد داوطلبان ورود به حوزه علم، پایین بودن آگاهی اعضای هیئت علمی از اطلاعات روزآمد در رشته تخصصی خود، ضعف وفاق فکری بین نخبگان درباره همه اصول و قواعد عمل جمعی، ضعف تعهد جمعی فعالان حوزه علم در برابر اصول و قواعد حاکم بر فعالیت‌های علمی و اخلاق نظری، نبودن امنیت جانی، مالی، اجتماعی و فکری، فقدان استقلال دانشگاهی به ویژه در حوزه علوم اجتماعی، دیوان‌سالاری و غلبه فرهنگ اداری بر فرهنگ علمی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری، حاکمیت سیاسی و رعایت نشدن ضوابط دانشگاهی در انتخاب مدیران، ضعف اعتماد متقابل بین اعضای علمی و مدیران، ضعف مشارکت جمعی بین دانشگاهیان در اداره امور مربوط به خود، محدودیت فضای آزاد برای گفت‌وگوی خردمندانه و تبادل و نقد اندیشه، ضعف

و مورد تایید قرار گرفت: **ب) روایی صوری:** روایی در اصل به صحت و درستی اندازه‌گیری محقق برمی‌گردد. برای افزایش روایی پرسشنامه، ابتدا ۳۰ پرسشنامه بین تعدادی از مخاطبان در جامعه آماری توزیع و کلیه ابهامات افراد جامعه آماری در رابطه با سئوالات مشخص شد. بدین ترتیب تعدادی از سئوالات، حذف و تعداد دیگری جایگزین آن شد و در نهایت پس از شفاف شدن نقاط ضعف و قوت سئوالات، پرسشنامه نهایی و توزیع گردید. **ج) روایی سازه:** اعتبار عاملی پرسشنامه برای بررسی اعتبار عاملی پرسشنامه‌های بکار رفته از دو روش تحلیل عاملی تاییدی و اکتشافی در تحقیق حاضر استفاده گردید. و پایایی پرسش نامه در این پژوهش برای مشخص نمودن پایایی پرسش نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسش نامه به کار می‌رود. پایایی پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ برای پرسش نامه موانع فرهنگی تولید علم ۰/۸۳۸ به دست آمد. و ابعاد ارزش (۰/۸۴۱)، هنجارها (۰/۷۶۵)، باورها (۰/۸۵۶)، اطلاع‌رسانی (۰/۷۳۰) و هنجارهای سازمانی (۰/۸۳۸) بدست آمد.

یافته‌ها

آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها

به منظور بررسی پیش فرض نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش حاضر در مقیاس‌های مورد استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. (جدول ۴ و ۵)

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که پیش فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است ($P \geq 0.05$). در این بخش، یافته‌های استنباطی تحقیق بر اساس فرضیه‌های تحقیق تنظیم و به آن پرداخته شده است.

بررسی فرضیه اصلی تحقیق

موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران تاثیر دارد.

تعاملات علمی، دسترسی نداشتن به موقع به امکانات و لوازم آموزشی - پژوهشی، بهره نبردن بهینه از امکانات و منابع فکری و نیروی انسانی متخصص، استفاده نکردن از ظرفیت علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی به صورت صحیح، ضعف تخصص‌گرایی و نامشخص بودن جایگاه و نقش دانشگاه‌ها و نهادهای علمی کشور، ضعف پیوند دانشگاه با جامعه، ضعف تعاملات علمی دانشگاه‌ها و نهادهای علمی کشور با دانشگاه‌ها و نهادهای علمی خارج کشور، ضعف نظام اطلاع‌رسانی، فقدان برنامه‌ریزی صحیح در توسعه علمی، مبهم بودن اهداف و سیاست‌های بلندمدت. (معین، ۱۳۸۴) (شکل ۲ و مدل تحقیق)

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری در پژوهش حاضر اعضای هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال به تعداد ۵۳۶ نفر می‌باشد در سال ۱۳۹۶ است. که با احتساب حجم نمونه از فرمول کوکران، ۲۴۰ نفر برآورد شده است. در این پژوهش از روش نمونه تصادفی طبقه‌ای استفاده شده است. یعنی هر دانشکده طبقه بوده و مطابق حجم نمونه تعداد آنها محاسبه شده است. (جدول ۳)

لذا در پژوهش حاضر نیز برای جمع‌آوری اطلاعات از لذا در پژوهش حاضر نیز برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته موانع فرهنگی توسعه علم با تعداد ۵۴ گویه استفاده شده است. این ابزار اندازه‌گیری که نمونه آن در بخش پیوست‌ها آمده است شامل پرسش‌نامه‌ای با دویبخش که در بخش اول اطلاعات جمعیت‌شناختی سنجیده می‌شود و در بخش دوم موانع فرهنگی توسعه علم دارای پنج بعد که شامل ارزش‌ها، هنجارها، باورها، هنجارهای سازمانی و اطلاع‌رسانی، می‌باشد با مقیاس پنج درجه لیکرت می‌باشد. و روایی پرسش نامه با سه صورت **الف) روایی محتوا:** بدین منظور محقق پس از ساخت پرسشنامه آن را در اختیار ۱۰ نفر از صاحب‌نظران و اساتید حوزه فرهنگ قرار داد

تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۱۰) فرضیه پنجم: موانع نظام اطلاع‌رسانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال تاثیر دارد.

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است می‌توان گفت تاثیر نظام اطلاع‌رسانی در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۱۱)

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش که با هدف تعیین موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال بود، اجرا شد، شواهدی از نقش موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال به دست آمد و سوال اصلی پژوهش مبتنی بر این که موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال کدامند پاسخ داده شد. که این یافته از پژوهش حاضر با پژوهش‌های فضل‌اللهی و ملکی توانا (۱۳۹۰) مبنی بر این که موانع فرهنگی از مهم‌ترین موانع موثر در تولید و توسعه علم در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بود و کریمیان و همکاران (۱۳۹۰) مبنی بر این که موانع مالی بیشترین و موانع سیاسی کمترین میانگین را به خود اختصاص داد اما نگرش اعضای هیات علمی در مورد موانع یاد شده بر میزان فعالیت‌های تحقیقاتی آنها تأثیری نداشت و لانزافامه (۲۰۱۵) مبنی بر این که همکاری بین‌المللی می‌تواند نقش مستقیم در توسعه علمی دانشگاه‌ها داشته بودند و در این میان عوامل فرهنگی نقش موثری در توسعه این روابط ایفا کرد. شناسایی عوامل فرهنگی شرط لازم برای اقدامات مشترک بود که می‌تواند اثرات مثبت بر تولید مالی و سیاسی قابل دوام بر کشورها داشته باشد. همسویی مستقیم دارد و در تبیین این یافته می‌توان این چنین بیان داشت که موانع فرهنگی از مهم‌ترین موانع موثر

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است، می‌توان گفت تاثیر موانع فرهنگی در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۶)

فرضیه اول: موانع ارزشی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال تاثیر دارد.

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است، می‌توان گفت تاثیر ارزش‌ها در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۷)

فرضیه دوم: موانع هنجاری توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال تاثیر دارد.

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است، می‌توان گفت تاثیر هنجارهای در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۸)

فرضیه سوم: موانع باورهای اخلاقی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال تاثیر دارد.

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است، می‌توان گفت تاثیر باورهای اخلاقی در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بالاتر از حد متوسط است. (جدول ۹)

فرضیه چهارم: موانع هنجارهای سازمانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال تاثیر دارد.

با توجه به این که مقدار احتمال معنی‌داری (۰/۰۰۰۱) از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) کمتر است، می‌توان گفت تاثیر هنجارهای سازمانی در ممانعت از توسعه علم از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد

می‌تواند به عنوان تغییرات بنیادی در کاهش و از میان برداشتن سایر موانع راهگشا باشد. همان طور که ارزش‌ها در فرایند تصمیم‌گیری نقش دارند، موثر بودن حضور فرهنگ در برنامه‌ریزی و سیاست‌های علمی - فناورانه و مدیریت آنها ثابت شده است. نورآوری نیز با در نظر گرفتن ماهیت فرهنگی فرایندهای خلاق، زمینه‌ای را فراهم می‌سازد که اجزای اصلی تشکیل‌دهنده آن عقاید، ارزش‌ها و گرایش‌ها هستند. در مورد ارزش‌های موجود در دانشگاه بیان اذعان کرد که ضعف اعتماد به نفس و خودباوری، تقلید و خودباختگی و نیز حیرت‌زدگی در برابر تحولات جدید غرب، گسستگی از معارف و فرهنگ ملی و دینی، ناپیوستگی با فرهنگ و مفاخر ملی و اسلامی (استفاده ابزاری از دین و علم، دنیاگریزی و صوفی‌گری، جزم‌اندیشی و تعصب جاهلانه، خردستیزی و نمادگرایی به جای مفهوم‌گرایی علمی و دینی، و دولتی‌شدن مراکز علمی و دینی و...) نبود فرهنگ علمی و فنی در جامعه و دسترسی نداشتن همگان به اطلاعات و منابع علمی، ضعف روحیه و اخلاق جست‌وجوگری، پرسش‌گری و طرح مسئله در فرهنگ عمومی (فقدان فرهنگ تحقیق)، ضعف در گفتمان علمی اعم از بحث، نقد، تبیین نگرش‌ها و یافته‌های علمی، نظری و فنی جامعه و بی‌توجهی به ارزش زمان و اغتمام فرصت‌ها در متن فرهنگ عمومی را عناصر توسعه‌نیافتگی فرهنگی طرح می‌کند. همچنین ضعف علوم انسانی و اجتماعی از یک سو ناپیوستگی روند توسعه علوم را در پی دارد و از دگر سو باعث نارسایی مدیریت و قدرت تفکر مسئولان جامعه می‌شود. توسعه‌نیافتگی درون‌زای علمی و فرهنگی که آثار آن غلبه مصرف‌گرایی در علم و فناوری، دسته‌بندی شدن جامعه به طبقه خواص و عوام، فقیر و غنی و... است و تأثیر آن بر حوزه اندیشه، شیوه کاسب و کار و سودجویی در آموزش و تحقیق و استفاده ابزاری از علم (مدرک‌گرایی)، نظام ارزش گذاری مبتنی بر ثروت، قدرت و روابط شخصی تا مرتبه علمی و خردورزی در جامعه، ضعف نهادهای ارتباطی علمی که سازوکار جذب و هضم تعریف شده علوم و

در تولید و توسعه علم در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است و مناسب‌ترین و اولویت‌دارترین راهکار برون رفت از آن، برنامه‌ریزی جامع، راهبردی و بلند مدت برای فرهنگ‌سازی و ایجاد بسترهای مناسب در دانشگاه‌ها برای تولید دانش تخصصی و فنی است تا روند متداول در دانشگاه‌ها متناسب با انتظارات در ایجاد خلاقیت و آفرینندگی معطوف به شکوفایی و توسعه قرار گیرند و با افزایش سطح مشارکت اعضای هیات علمی و دانشجویان در فعالیتهای گروهی و ارتقای سطح آموخته‌های آنان درباره روش‌های کار گروهی، ایجاد آموزش‌های منظم و بومی شده با توجه به آموزه‌های فرهنگی ایرانی اسلامی، ارتقای سطح دانش و فرهنگ عمومی جامعه در مورد جایگاه علم و اهمیت عالم و ... زمینه واقعی برون رفت از موانع فرهنگی است. در مجموع با بررسی متغیرها و روابط درونی آنها، به نظر می‌رسد در اغلب موارد موانع پژوهش، ماهیت انسانی داشته و بیش از آن که متأثر از بخش‌های سخت‌افزاری نظیر امکانات فیزیکی، کالبدی، مالی و تجهیزاتی باشد از بخش نرم‌افزاری فعالیت‌های تحقیقاتی نظیر روابط انسانی، نگرش، ارزش، هنجارها، باورها، بینش و دانش افراد تأثیر می‌پذیرد. حتی با وجود آن که به نظر می‌رسد که موانع مالی بیشترین میانگین را در میان موانع تحقیق به خود اختصاص دهد اما مهم‌ترین گویه‌ای که از دیدگاه افراد بر آن تأکید شد، موانع فرهنگی تولید علم در دانشگاه است. اگرچه امروزه اهمیت نیروی انسانی در توسعه سازمانی و ضرورت دانایی محور بودن در همه سازمان‌ها مورد توافق صاحب‌نظران است و به زعم آنها اهمیت تفکر، نگرش، روابط انسانی، دانش سازمانی و فرهنگ بیش از منابع مالی و سخت‌افزاری است، اما این امر در سازمان دانشگاه که اساساً ماهیتی انسانی و دانش محور داشته و مهم‌ترین رسالت آن را تولید علم و دانایی تشکیل می‌دهد، مصداق بارزتری دارد. از اینرو برای اصلاح مشکلات و موانع در دانشگاه مهم‌ترین گزینه پیشنهادی، اصلاح ارزش‌ها، هنجارها، باورها، نگرش‌ها، توسعه علمی و بهبود روابط انسانی است که

اجتماعی، نارضایتی و سرخوردگی نیروهای نخبه، عدم توجه به شایسته‌سالاری، رواج جزم اندیشی و تعصب در اعضای هیات علمی که عدم رعایت این گونه ارزش‌ها در دانشگاه سبب می‌شود تا اعضای هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال در ایجاد علم در دانشگاه سهیم نباشند و تمام سعی و تلاش خود را برای توسعه و تولید علم به کار نمی‌گیرند و همین موضوع سبب می‌شود ضعف‌های ارزشی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال در تولید علم آشکار شوند.

فنون جدید را محقق نکرده است. از جمله ارزش‌های نادیده گرفته در دانشگاه عبارتند از عدم علاقه و اهمیت ندادن اعضای هیات علمی به تولید علم، عدم هماهنگی و پیوستگی میان فعالیت‌های دانشگاهی در امر تولید علم، پرهیز از صداقت کافی در بیان نتایج پژوهش توسط اعضای هیات علمی، انعطاف کمتر اعضای هیات علمی در پذیرش انتقاد و نظرات علمی سایرین، عدم رعایت اصل امانت‌داری در تولیدات علمی، فقدان خلاقیت و نوآوری در دانشگاه و ما بین اساتید، فقدان استقلال دانشگاه بویژه در حوزه علوم

جدول ۱ - مصادیقی را برای تولید علم

ردیف	مصادیق تولید علم
۱	پژوهش بنیادی، مقالات بین‌المللی بکر
۲	پژوهش‌های کاربردی
۳	اختراع بین‌المللی
۴	کتاب (تألیفی)
۵	کار گروهی علمی در سطح جهانی منتج به مقاله
۶	مجلات نمایه شده در مراکز معتبر بین‌المللی
۷	تولید آثار علمی و هنری منحصربه‌فرد
۸	گزارش‌های علمی و فنی معتبر
۹	کارآفرینی و نوآوری
۱۰	تولید آثار ادبی جهانی
۱۱	حل مسئله تعمیم پذیر
۱۲	تولید تصمیم و الگو

منبع: زلفی گل و کیانی بختیاری (۱۳۸۸)

جدول ۲ - انواع مدارک قابل نمایه سازی شدن برای تولید علمی

ردیف	مدارک	ردیف	مدارک
۱	چکیده اقالام منتشرشده	۱۸	اطلاعاتی درخصوص یک شخص
۲	نقد و بررسی نمایش هنری	۱۹	نامه (نامه سردبیر)
۳	مقاله	۲۰	چکیده همایش‌ها
۴	کتاب شناسی	۲۱	نقد و بررسی اجرای موسیقی
۵	اقلام کتا شناسی	۲۲	رتبه موسیقی
۶	نقد و بررسی کتاب	۲۳	نقد و بررسی رتبه موسیقی
۷	تاریخ نگاری	۲۴	مطالب خبری
۸	تصحیح	۲۵	یادداشت
۹	تصحیح‌های اضافی	۲۶	شعر
۱۰	نقد و بررسی اجرای حرکات موزون	۲۷	نقد و بررسی پیشینه
۱۱	نقد و بررسی پایگاه داده‌ها	۲۸	بازچاپ
۱۲	بحث	۲۹	نقد و بررسی
۱۳	سرمقاله	۳۰	نمایشنامه
۱۴	برگزیده‌ها	۳۱	نقد و بررسی نرم‌افزار
۱۵	داستان، نثر خلاق	۳۲	نقد و بررسی تئاتر
۱۶	نقد و بررسی فیلم	۳۳	نقد و بررسی (برنامه‌های) رادیویی و تلویزیونی
۱۷	نقد و بررسی سخت‌افزار	۳۴	نقد و بررسی (برنامه‌های) رادیویی، تلویزیونی و ویدئویی

منبع: زهنما و همکاران (۱۳۹۲)

جدول ۳ - جامعه هدف

دانشکده	تعداد اعضای هیئت علمی	حجم نمونه	درصد
علوم انسانی	۱۱۵	۵۰	۲۲
مدیریت	۶۶	۲۵	۱۲
الهیات	۵۴	۲۲	۱۰
شیمی	۵۵	۲۲	۱۰
علوم و فنون دریایی	۵۶	۲۲	۱۰
علوم پایه	۵۵	۲۲	۱۰
علوم زیستی	۴۴	۲۲	۸
فنی و مهندسی	۹۱	۳۵	۱۷
زبان‌های خارجی	۶۰	۲۰	۱۱
جمع کل	۵۳۶	۲۴۰	۱۰۰

جدول ۴ - شاخص‌های توصیفی متغیرهای ضعف‌های فرهنگی تولید علم

شاخص‌های آماری	متغیرها	ارزش‌ها	هنجارها	باورها	هنجارهای سازمانی	اطلاع‌رسانی	موانع فرهنگی توسعه علم
شاخص مرکزی	میانگین	۳,۱۳۶	۴,۱۱۳	۴,۴۶۶	۴,۱۸۵	۴,۳۰۸	۴,۱۹۳
شاخص پراکندگی	واریانس	۰,۰۶۴	۰,۴۰۴	۰,۲۹۹	۰,۳۹۶	۰,۳۰۹	۰,۳۰۷
شکل توزیع	انحراف استاندارد	۰,۲۵۳	۰,۶۳۵	۰,۵۴۶	۰,۶۲۸	۰,۵۵۵	۰,۵۵۴
	کجی	-۰,۸۳۳	-۰,۴۲۷	-۰,۷۸۴	-۰,۶۱۸	-۰,۸۹۱	-۰,۴۸۳
	کشیدگی	۰,۳۶۰	-۰,۴۹۲	۰,۱۹۸	-۰,۳۶۸	۰,۵۷۷	-۰,۵۰۵

جدول ۵ - نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن توزیع داده‌ها در موانع فرهنگی توسعه علم

متغیر	مقدار آماره KS	سطح معنی‌داری
ضعف‌های فرهنگی توسعه علم	۱/۷۰	۰/۰۷۶

جدول ۶ - آزمون آماری t تک نمونه‌ای موانع فرهنگی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال

متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معنا داری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
موانع فرهنگی توسعه علم	۲۸,۹۰۷	۱۷۹	۰,۰۰۰	۱,۱۹۳	۱,۱۱۲	۱,۳۷۵

جدول ۷ - آزمون آماری t تک نمونه‌ای ضعف‌های ارزشی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال

متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معنا داری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
ارزش‌ها	۷,۳۹	۱۷۹	۰,۰۰۰	۰,۱۳۹	۰,۱۰۲	۰,۱۷۶

جدول ۸ - آزمون آماری t تک نمونه‌ای هنجارهای توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معنا داری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
هنجارها	۲۵,۴۹۸	۱۷۹	۰,۰۰۱	۱,۱۱۳	۱,۰۱	۱,۲۰

جدول ۹ - آزمون آماری t تک نمونه‌ای باورها توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معنا داری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
باورها	۳۳,۱۱۱	۱۷۹	۰,۰۰۱	۱,۴۶۶	۱,۳۸	۱,۵۴

جدول ۱۰ - ازمون آماری t تک نمونه‌ای ضعف‌های هنجارهای سازمانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد واحد تهران شمال

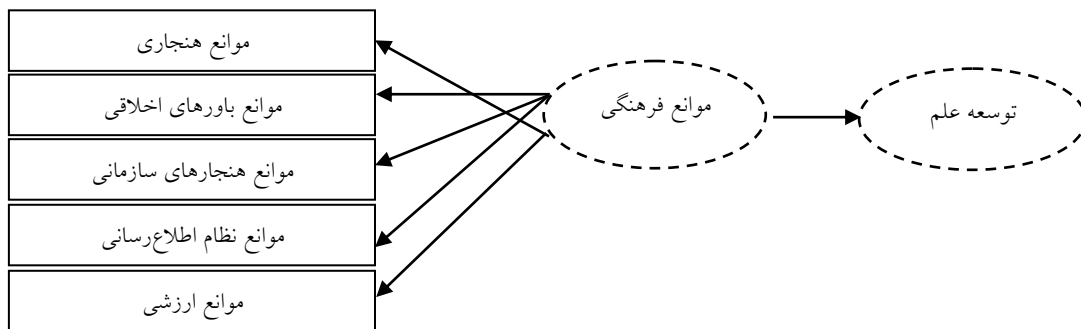
متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
هنجارهای سازمانی	۲۷,۲۲۲	۱۷۹	۰,۰۰۱	۱,۱۸	۱,۰۹	۱,۲۷

جدول ۱۱ - ازمون آماری t تک نمونه‌ای ضعف‌های نظام اطلاع‌رسانی توسعه علم در دانشگاه‌ها از دیدگاه هیات علمی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

متغیر	میانگین حد متوسط مقیاس اندازه گیری=۳					
	t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله ضریب اطمینان در ۹۵%	
					حد بالا	حد پایین
نظام اطلاع‌رسانی	۳۳,۵۹۰	۱۷۹	۰,۰۰۱	۱,۳۰	۱,۲۲	۱,۳۹

شکل ۲ - موانع فرهنگی توسعه علمی منبع: (معین، ۱۳۸۰)

مدل مفهومی تحقیق

فهرست منابع

- پژوهشی دانشگاهی. مدیریت در دانشگاه اسلامی. سال ۱۳، شماره ۱، ص ۴-۲۱.
- سلگی غ (۱۳۸۷). رویکردی جدید به جایگاه نظام اطلاع‌رسانی مدیریت منابع انسانی. مجله علم انسانی، سال ۱۶، شماره ۶۹، ص ۳۷-۶۹.
- صادق‌زاده علیرضا. احمدی‌فر مهرداد (۱۳۷۸). آسیب‌شناسی مدیریت نظام آموزشی کشور و تاثیر آن بر وضعیت موجود نظام آموزشی کشور. ماهنامه مهندسی فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی سال دوم، شماره ۱۵.
- عبدی ع. گودرزی م (۱۳۹۰)، تحولات فرهنگی در ایران، تهران، سروش.
- عزیززاده منصور. محمدعلیزاده سکینه. فصیحی هرندی طیبیه (۱۳۸۴). بررسی نظرات اعضای هیأت علمی در مورد عوامل انگیزشی مؤثر بر عملکرد آموزشی. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی. دوره ۲. شماره ۲. ص ۱۰۲-۱۰۸.
- فاضلی ن (۱۳۸۲). بررسی تطبیقی دانشگاه ایران و بریتانیا؛ فصلنامه انسان‌شناسی، سال اول شماره سوم صص ۹۳-۱۳۲.
- فدائی کیوانی رضا. اشکور سیدزهلیخا سادات (۱۳۹۶). جایگاه آموزش در توسعه منابع انسانی سازمان‌های عصر حاضر. دوماهنامه مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه. سال ۲. شماره ۵. ص ۱-۹.
- فراستخواه م (۱۳۷۹). کارکردهای دانش و فناوری و موانع ساختاری آن در ایران، فرهنگستان علوم جمهوری ایران.
- فضل‌اللهی سیف‌الله. ملکی توانا، منصوره (۱۳۹۰). راه‌کارهای برون‌رفت از موانع فرهنگی تولید علم در دانشگاه‌ها. معرفت سال بیستم - شماره ۱۷۱، ص ۱۱۱-۱۲۴.
- فضل‌اللهی س (۱۳۸۵). "شناسایی و طبقه‌بندی موانع تولید علم از دیدگاه اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها، معرفت، شماره ۱۴۱، ص ۱۲۷-۱۴۷.
- فضل‌اللهی، س. ملکی توانا (۱۳۹۰). راه‌کارهای برون‌رفت از موانع فرهنگی تولید علم در دانشگاه‌ها. فصلنامه معرفت، سال ۲۰، شماره ۱۷۱، ص ۱۱۱-۱۲۴.
- فضل‌اللهی سیف‌الله، (۱۳۸۸). شناسایی و اولویت‌بندی موانع تولید علم از دیدگاه اعضاء هیأت علمی دانشگاه‌های استان قم، فصل‌نامه معرفت، شماره ۱۴۱، ص ۱۲۷-۱۴۲.
- ابراهیمی روناک. عدلی فریبا. مهران، گلنار (۱۳۹۴). نقش فرهنگ دانشگاهی بر دانش‌آفرینی از دیدگاه صاحب‌نظران نظام آموزش عالی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۱، شماره ۱، ص ۱۵۱-۱۲۷.
- تودارو مایکل (۱۳۹۱). توسعه اقتصادی در جهان سوم، ترجمه غلامعلی فرجادی، جلد ۱، سازمان برنامه و بودجه.
- توفیقی، جعفر. مقصود فراستخواه (۱۳۸۱). لوازم ساختاری توسعه علمی در ایران، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۲۵.
- جانعلی‌زاده‌چوب‌بستی ح. سلیمانی بشلی م (۱۳۸۸). در جست و جوی شناخت موانع و راه‌حل‌های توسعه علمی در ایران، مطالعات اجتماعی ایران، شماره ۵، (ص ۳۷ تا ۶۲).
- چلبی م. معمار ث (۱۳۸۴). بررسی عرضی - ملی عوامل کلان مؤثر بر توسعه علمی، پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی «پاییز و زمستان ۱۳۸۴ - شماره ۳۷ و ۳۸ ص ۱ تا ۲۴.
- ذاکر صالحی غلام (۱۳۸۶) پیش‌نیازهای توسعه علمی کشور، سیاست‌های راهبردهای علم، فناوری و فرهنگ مجموعه مقالات چهل و چهارمین نشست رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی، وزارت علوم تحقیقات و فناوری.
- راسل ب (۱۳۷۷). مسائل فلسفه، ترجمه: منوچهر بزرگمهر، انتشارات خوارزمی، تهران.
- رفیع‌پور فرامرز (۱۳۹۰). موانع رشد علمی ایران و راه‌حل‌های آن، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشار.
- زلفی‌گل م (۱۳۸۴) از ترویج علم تا تولید ثروت، از دانش، فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت، شماره ۳۳ پاییز ۸۴، ص: ۱۶.
- زلفی‌گل م. کیانی بختیاری ا (۱۳۸۷). مصادیق تولید علم: شاخص‌های انتخاب و انتخاب شاخص‌ها، تولید علم: دوره ۲، شماره ۶؛ از صفحه ۱۳ تا صفحه ۳۶.
- زنجانی‌زاده هما (۱۳۹۰). بررسی میزان مشارکت خانواده‌ها در مدارس استان خراسان رضوی و عوامل مؤثر بر آن. دو فصلنامه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، شماره ۱.
- سبحانی‌نژاد مهدی. افشار عبدالله (۱۳۸۸). مانع‌زدایی از نهضت تولید علم راهکاری بنیادی در نوآوری فعالیت‌های

- Votti et al (2008). Scientific performance in higher education institutions in research and education and its relationship with executive posts. , Educational Researcher, Vol. 31, No. 8, pp. 4-14.
- Lyudmila IV. Yampolskaya (2015). The Principle of Holistic Education and the Ideal of a Single Integrated Culture: Towards the Formation of an Approach, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 166, 7 January 2015, Pages 488-496.
- کاوه ع (۱۳۸۴). تعریف تولید علم و مصداق‌های آن، مصاحبه با بنیاد ملی نخبگان کشور.
- کریمیان ز. صباغیان ز. صالح صدق‌پور ب (۱۳۹۰). بررسی موانع و چالش‌های پژوهش و تولید علم در دانشگاه‌های علوم پزشکی. دو فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال ۳، شماره ۴، ص ۶۳-۳۵.
- معین م (۱۳۸۰). موانع توسعه علمی ایران، فصلنامه علم و آینده، شماره ۱.
- معین، م (۱۳۸۳). راهکارهای توسعه علمی ایران، مجموعه سخنرانی‌های چهارم و هفتمین نشست رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی کشور تهران، انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور.
- مقیمی م (۱۳۸۶). سازمان و مدیریت: رویکردی پژوهشی. چاپ پنجم. انتشارات ترمه.
- حاج‌صالحی الهام. سالطانی راحله. شریفی راد غلامرضا (۱۳۹۲). بررسی موانع انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله تحقیقات نظام سلامت. سال ۱۰. شماره ۱. ص ۹۷-۱۰۵.
- نقی‌زاده‌باقی عباس. خان‌بابازاده قدیم، مژگان. ثمری عیسی (۱۳۹۴). بررسی موانع و مشکلات پژوهشی از دیدگاه اعضای هیئت علمی در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. مجله دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. دوره ۱۵. شماره ۳، ۲۵۶-۲۶۶.
- Blund et al (2005) in a research entitled "Factors Affecting Individual and Group Research Activities" Journal of Knowledge Management; 5(1): 76-85.
- Lyudmila IV. Yampolskaya (2015). The Principle of Holistic Education and the Ideal of a Single Integrated Culture: Towards the Formation of an Approach, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 166, 7 January 2015, Pages 488-496.
- Michel Gibbons et.al (2000). The New Production of Knowledge, Sage Publication, London.
- Neo, J (2008). Factors Influencing Knowledge Generation". Master's Thesis. Nanyang Technological University. Singapore 2002.